

TEKST 176: Korsfarerberetninger om erobringen af Jerusalem 1099

Jerusalem blev erobret af korsfarerne d. 15. juli 1099 og hører til en af de mest legendariske begivenheder under korstogstiden. Kampene og det efterfølgende blodbad er ofte blevet udlagt som et bevis på korstogenes særlige blodige karakter. Men erobringen af Jerusalem skiller sig ikke ud fra tidens normer. Både i det kristne Europa og i den muslimske verden kunne en belejret by, der ydede modstand, ikke regne med, at dens forsvarere og dens civile befolkning ville blive skånet ved indtagelsen. Korsfarernes fremfærd adskilte sig således ikke fra muslimske massakrer mod kristne byer i regionen, der f.eks. havde modsat sig tyrkernes erobring i årene forinden (se tekst 125, 126, 128, 152, 151, 153) eller senere (se tekst 180, 186, 199, 202, 209, 212, 214-216). Forhånds- og opbyggelsen af gensidigt had mellem belejrere og belejrede hører givet også med til baggrunden for myrderierne (se tekst 175). Dette sås ligeledes i forbindelse med korsfarernes belejring af Antiochia og særligt ved byen Marras mure (se tekst 169-173). Omvendt blev byer, der indgik overgivelsesaftaler skånet for repressalier. Dette var tilfældet med de mange byer i Libanon og Palæstina, der indgik aftaler med korsfarerne (se tekst 174).

At dømme ud fra korsfarernes øjenvidneberetninger er der dog ingen tvivl om, at erobringen af Jerusalem var brutal og nådesløs. Men det bør bemærkes, at beretningernes svulstige sprogbrug og indlysende overdrivelser havde til formål at imponere en given læser. Krønikeskriverne overdrog desuden slagteriet, fordi de tolkede det ind i en nærmest gammeltestamentlig sammenhæng, hvor Jerusalems erobring skulle kunne sammenlignes med eksempelvis historien om Jerikos erobring. Øjenvinder til begivenhederne var bl.a. nogle af korstogets ledere, der i september 1099 berettede herom i et brev til paven. Brevets ægthed har været omstridt, men regnes i dag for autentisk. Øjenvidne var ligeledes den anonyme forfatter til Den frankiske krønike (*Gesta Francorum*), der udarbejdede dette værk om Det 1. Korstog, som han selv deltog i. Raymond d'Aguiliers var fransk munk og historieskriver. Han deltog i Det 1. Korstog som kapellan for en af korstogets ledere, grev Raymond d.4. af Toulouse (også kaldet greven af St. Gilles). Raymond d'Aguiliers skrev kort efter 1099 et værk (*Historia Francorum qui ceperunt Iherusalem*) om sine oplevelser.

[Brev fra Daimbert,¹ Godfred² og Raymond³ til paven:]

Og efter at hæren havde lidt meget under belejringen, især på grund af mangel på vand, blev der afholdt rådsmøde, og biskopperne og fyrsterne besluttede, at alle med bare fødder skulle marchere rundt om byens mure,⁴ for at Han [Kristus], som ydmygt drog ind i [Jerusalem] på vores vegne, kunne bevæges af vores ydmyghed til at åbne den [byen] for os, og til at fælde dom over Hans fjender. Gud blev formildet af denne ydmyghed og på den ottende dag efter denne [selv]ydmygelse overdrog Han byen og sine fjender til os. Det var faktisk på den dag,

¹ Daimbert (Daibert eller Dagobert), var ærkebiskop af Pisa. Han ankom i september 1099 med en flåde til den syriske havneby Latakia, hvor brevet er skrevet. Daimbert blev senere kirkens leder i Jerusalem.

² Godfred af Bouillon (1060-1100), hertug af Nedre Lothringen. Fra 1100 hersker over Jerusalem.

³ Grev Raymond d.4. af Toulouse (1041-1105) også kaldet greven af St. Gilles.

⁴ Se tekst 175

hvor den tidligste kirke blev fordrevet derfra,⁵ og på hvilken fejringen af apostlene deling afholdes.⁶ Og hvis du ønsker at vide, hvad der blev gjort med fjenden, der blev fundet der, vid, at i Salomons forhal og i hans tempel⁷ red vore mænd i saracenernes blod op til knæene på deres heste.⁸

5

[*Gesta Francorum* :]

10 Tidligt den sjette dag i den uge, angreb vi igen byen fra alle sider, men da angrebet ikke lykkedes, blev vi alle forbløffet og bange. Men da den time nærmede sig, hvor Vor Herre Jesus Kristus nedlod sig til at lide på korset for os,⁹ begyndte vores riddere at kæmpe bravt i et af tårnene – nemlig den deling med hertug Godfred¹⁰ og hans bror, grev Eustace. En af vores riddere, ved navn Lethold, kravlede op ad bymuren, og så snart han havde besteget den, flygtede forsvarerne fra muren og gennem byen. Vore mænd fulgte efter, dræbte og fældede [dem] helt til Salomons tempel,¹¹ hvor nedslagtningen var så stor, at vores mænd vadede i blod op til deres anker.

15 Grev Raymond¹² havde ført sin hær og sit belejringstårn op i nærheden af muren fra syd, men mellem tårnet og muren var der en meget dyb grøft. Vores mænd havde så holdt et rådsmøde om, hvordan de kunne fylde den, og det blev proklameret af budbringere, at enhver, som bar tre sten til grøften, ville modtage en denar.¹³ Arbejdet med at fylde den havde krævet tre dage og tre nætter, og da omsider grøften var fyldt, flyttede de belejringstårnet op til muren. Men mændene, der forsvarede denne del af muren, kæmpede desperat med sten og ild. Da greven hørte, at frankerne allerede var i byen, sagde han til sine mænd: "Hvorfor nøler I? Se, frankerne er allerede nu i byen." Emiren, der kommanderede Davidstårnet,¹⁴ overgav sig til greven og 25 åbnede den byport, hvor pilgrimene havde været vant til at betale tribut.¹⁵ Men denne gang drog pilgrimme ind i byen, mens de forfulgte og dræbte saracenerne op til Salomons tempel, hvor fjenden samlede sine styrker. Kampen rasede hele dagen, så templet blev dækket af deres blod. Da hedningene var blevet overvundet, beslaglagde vore mænd et stort antal af både mænd og kvinder, som de enten dræbte eller tog til fange, som de nu ønskede. På taget af tem-

⁵ Den tidligste kirke eller urkirken, der blev forfulgt af de jødiske religiøse myndigheder og bl.a. flygtede fra Jerusalem i år 70.

⁶ *Divisio Apostolorum*, dvs. D. 15. juli, hvor man mindes og fejrer, at de 12 apostle delte sig, rejste ud og påbegyndte deres missionsarbejde.

⁷ Med Salomons forhal (forgård eller søjlegang) og hans tempel menes Al-Aqsa moskéen, som identificeredes med det sted, hvor det gamle jødiske tempel (Salomons tempel) havde stået på Tempelbjerget.

⁸ Lignende sproglige billeder anvendes i den frankiske krønike (*Gesta Francorum*) og Raymond d'Arguiliers. Se også note 21.

⁹ Dvs. sidst på formiddagen, som man mente var tidspunktet for Jesu død

¹⁰ Se note 2

¹¹ Se note 7

¹² Se note 3

¹³ *Denar*: en sølvmønt

¹⁴ *Davidstårnet*: byens citadel ved den vestlige del af bymuren og Davidsporten. Den omtalte emir var byens muslimske guvernør.

¹⁵ De muslimske myndigheder afkrævede de kristne pilgrimme, der nåede frem til Jerusalem, betaling for at komme ind i byen. De, der ikke kunne betale efter den lange farefulde rejse, blev overladt til sig selv, se tekst 127 og 129

plet havde et stort antal hedninge af begge køn samlet sig, og disse blev taget under beskyttelse af Tancred¹⁶ og Gaston af Beert.¹⁷ Bagefter spredte hæren sig over hele byen og tog guld og sølv, heste og muldyr og husene, der var fyldt med alle slags varer, i besiddelse. Senere gik alle vores folk begejstrede til vor Herres grav, idet de græd af glæde og indfriede det offer, som de skyldte.¹⁸

Om morgenen kravlede nogle af vores mænd forsigtigt op på taget af templet og angreb saracenerne, både mænd og kvinder, idet de halshuggede dem med dragne sværd. Resten søgte døden ved at springe ned i templet.¹⁹ Da Tancred hørte om dette, blev han fyldt af vrede.²⁰

Så besluttede vores ledes råd, at hver enkelt under bøn skulle yde almisser, således at Herren kunne vælge sig den, som Han ønskede skulle herske over de andre og regere byen. De beordrede også, at alle de saracenske døde skulle kastes ud [af byen] på grund af den store stank, da hele byen var fyldt med deres lig. De levende saracenerne slæbte derfor de døde ud foran portene og lagde dem i bunker, [store] som huse. Ingen har nogensinde set eller hørt om en sådan nedslagtning af hedninge, for der blev dannet ligbål som pyramider af dem, og ingen kender deres antal, undtagen Gud. Men Raymond foranledigede, at emiren og de andre, der var med ham, blev ført til Askalon, hele og uskadte.

Den ottende dag efter at byen blev erobret, valgte de Godfred som byens leder, der skulle bekæmpe hedningene og bevogte de kristne.

[Raymond d'Aguliers :]

Blandt dem, der først kom ind [i byen] var Tancred og hertugen af Lorraine, og mængden af blod, som de udgydte på denne dag, er utrolig. Alle steg op [over bymuren] efter dem, og saracenerne begyndte nu at lide.

Underligt nok – på det tidspunkt, da byen næsten var erobret af frankerne, blev saracenerne ved med at kæmpe på den anden side [af byen], hvor greven angreb muren, som om byen aldrig skulle blive indtaget. Men nu, da vores mænd var i besiddelse af murene og tårnene, var det et vidunderligt syn at skue.

Nogle af vores mænd huggede hovedet af deres fjender (og det var mere barmhjertigt); andre skød dem med pile, så de faldt fra tårnene; andre pinte dem i længere tid ved at kaste dem ind i flammerne. Bunker af hoveder, hænder og fødder kunne ses i byens gader. Man måtte vælge en vej hen over ligene af mænd og heste. Men dette var småting i forhold til, hvad der skete ved Salomons tempel, et sted hvor der almindeligvis var blevet udført gudstjenester. Hvad skete der? Hvis jeg fortæller sandheden, vil det overskride jeres fatteevne. Så lad det være tilstræk-

¹⁶ Tancred var en af korstogets ledere. Tancred var nevø til Bohemund at Tarent.

¹⁷ Mere ordret: Tancred og Gaston af Beert "gav dem deres banner", som tegn på, at de var under deres beskyttelse. Se ligeledes tekst 172, note 15.

¹⁸ Korstoget havde for mange varet over tre år og blev opfattet som en form for pilgrimsfærd og bodshandling.

¹⁹ Fulcher af Chartres, der ikke selv var øjenvidne, beretter ca. 1105 herom: "*Mange flygtede til taget af Salomons tempel, og blev skudt med pile, så de faldt døde til jorden. I dette tempel blev næsten ti tusinde dræbt. Ja, hvis I havde været der, ville I have set vores fødder farvet til vores ankler med blodet fra de dræbte. Men hvad mere skal jeg fortælle? Ingen af dem blev efterladt i live; hverken kvinder eller børn blev skånet.*" Efter F. Duncan & A. C. Krey: *Parallel Source Problems in Medieval History*, New York (1912) s.114f.

²⁰ Disse mennesker var som nævnt under Trancreds beskyttelse, men korsfarerhæren var øjensynligt ude af kontrol.

keligt i det mindste at sige så meget, at i Salomons tempel og forhal red mænd i blod op til deres knæ og [hestenes] bidsler.²¹ Faktisk var det blot Guds pragtfulde dom, at dette sted skulle fyldes med de vantros blod, da det havde lidt så længe under deres bespottelser. Byen var fyldt med lig og blod. Nogle af fjenderne søgte tilflugt i Davidstårnet, og idet de anmodede grev Raymond om beskyttelse, overgav de tårnet til ham.

5

J. M. Rosenløv & M. Pihl: *Korstogene – Islams ekspansion og kristen modoffensiv* (2014)

- 10 Brevet fra korstoglederne (*Epistulae et chartae (Die Kreuzzugsbriefe aus den Jahren 1088-1100* (1901), nr. XVIII s.167-74): Her efter D. C. Munro: "Letters of the Crusaders", *Translations and Reprints from the Original Sources of European History*, Vol 1:4, Philadelphia (1896), s.8-11. *Gesta Francorum*: her efter A. C. Krey, *The First Crusade: The Accounts of Eyewitnesses and Participants*, Princeton (1921), s.256f., 262. Raymond d'Aguiliers: *Historia Francorum qui ceperunt Iherusalem*, her efter A. C. Krey *op. cit.* s. 260f.

²¹ Hestenes bidsler eller tømmer / tøjler. Dette sproglige billede er taget fra Johannes Åbenbaringen 14,20. Se også note 8.